

Tisztelt Kollégák, kedves Barátaim!

Ötödször állok itt Önök előtt ebben a teremben, ilyenkor az ember átpörgeti az agyán, hogy miket is mondott az előző években. No nem a szerény évforduló okán – ahhoz még túl fiatalok vagyunk, hogy ünnepeltessük magunkat -, hanem a változó idők változott körülményei miatt. Bizony sokminden történt az elmúlt öt esztendőben: sok jó, kevés rossz, nagy sikerek, kisebb, de annál fájdalmasabb kudarcok. Ahhoz már épp elég öregek lettünk, hogy ne csak fejlődjünk, de visszafejlődjünk, ne csak építsünk, de visszabontsuk az építményt. Ez az örömtelen fejlemény a 2011-es év hozadéka. Ezért hát kis félelem bujkál bennem, hogy Alapítványunk fél-, Központunk másfél és a hazai történeti ruszisztika két évtizede elég volt-e ahhoz, hogy felépítsük szakmánk kínai falát, megvédendő bennünket az új barbarizmus támadásaitól.

Ha csak a szépre kellene emlékezni, akkor első helyen egy nemzetközileg is példátlan eredményről emlékeznék meg. Idénre megírtuk a ruszisztika mesterszak mind a 25 tankönyvét, amivel a magyar felsőoktatásban előállt egy méltán büszkeségre okot adó helyzet: egy éppen beinduló szak valamennyi tantárgya az arra a célra írott jegyzetből tanulható. Köszönet érte kollégáimnak, külön Filippov Szergejnek, Schiller Erzsébetnek, Troján Annának, Kutyina Olgának, Hetesy Szilviának, orosz szerzőtársainknak és a Russzkij mir alapítvány nagyvonalú támogatásának! Nemzetközi beágyazottságunkra amúgy sem lehet panasz: a tekintélyes Rosszijszkaja isztorija folyóirat Közép-Kelet-Európa vezető műhelyének aposztrofált bennünket, de az angolszász ruszisztika doyenje, Philip Longworth is diszciplínánk budapesti iskoláját tiszteli bennünk. Nem egyszerűen a ruszisztika, hanem az egyetemes történelem itt alig értékelt, de nemzetközileg nagyon is számon tartott műhelyét. Talán nem érdemtelenül választott hát minket partnerül a moszkvai Állami Bölcsészettudományi Egyetem (RGGU) és számunkra igen megtisztelő módon a mi programunk alapján indíthatunk velük kettős diplomát adó képzést az „oroszságtudományban” (rosszijevegyenyije). Ez olyan, mintha pl. a Columbia Egyetemen az ELTE amerikanisztika programjának alapján osztanának diplomát.

A Ruzsisztikai Központ az oktatási feladatain túlmenően a kutatómunkában is példa nélküli eredményeket ért el: az immár szokásosnak nevezhető nemzetközi tudományos konferenciák megszervezése mellett munkatársaink egy év alatt hét monográfiát publikáltak, ami még sosem fordult elő a Központ 16 éves történetében. Szokásosnak mondtam konferencia tevékenységünket, pedig idén volt egy olyan nemzetközi tudományos tanácskozásunk, amely szokványosnak aligha nevezhető: végtére is manapság hol tudományos diskurzus tárgya a Szovjetunió megtámadásának 70. évfordulója? Nálunk az volt, hála Krausz professzor szervező kapacitásainak.,

Központunk alapítványunkkal karöltve 2011-ben is folytatta a „nyitott kapuk” gyakorlatát. Oszipova Irina vezetésével szinte már mániákus következetességgel tartjuk tanár továbbképzési tanfolyamainkat és Pálosi Ildikó lelkesedésének köszönhetően tágra nyitottuk ingyenes oroszóráinkkal kabinetünket a gimnazisták számára is. Óriási sikerrel tartottuk meg a tavasszal a II. Ruzsisztikai Napokat, de az igazi meglepetés őszre maradt. Idén mi is beneveztünk a Kutatók Éjszakája rendezvénysorozatba és minden várakozást felül múló részvételt regisztrálhattunk. A Gyimesi Zsuzsanna által koordinált programjainkat: kiállításunkat, vetített filmünket és előadásainkat 300-400 érdeklődő tekintette, illetve hallgatta meg. És eszméletlen mennyiségű pirozskit fogyasztottak el – hál’istennek volt mit, Szaniszló Orsolya lelkesedésének és Szergej Borozgyin igazgató úr önzetlen munkatársainak köszönhetően.

Ez az esemény lelkileg igen fontos volt számunkra: megfosztva minden anyagi támogatástól, csupán a hallgatóink és munkatársaink egyszerűségére, lelkesedésére, makacs elszántságára hagyatkozva bizonyíthattuk: se kiradírozni, se ellehetetleníteni nem lehet bennünket. És a jó – hiszek ebben – a végén mindig elnyeri méltó jutalmát. Annyi hálás visszajelzést kaptunk az oroszügyek iránt elkötelezettek népes taborától, amennyi nemcsak további kitartásra buzdít, de munkálkodásunk legitimációját is tartósan biztosítja. Magától értetődik, hogy a gesztusok nem maradhatnak viszonzatlanok. Ha mi mindig számíthattunk hallgatóink támogatására, úgy mi is mellettük vagyunk a felsőoktatás minőségének, a hallgatók érdekeinek védelméért folytatott harcban.

Miért van ma a pozitív visszajelzésekre ekkora szükség? – kérdezhetik kedves barátaim. Mert számos – itt nem részletezhető – ok miatt a mögöttünk hagyott év nemhogy nem kedvezett szakmánknak, de éppenséggel jelentős károkat okozott. Megszűnt alapítványunk támogatása, ami miatt egy sor programot el kellett hagyni, megkezdett projektet beszüntetni és nemzetközi kapcsolatot felfüggeszteni. Munkatársat elküldeni, hallgatói juttatást elfelejteni, pályázatok kiírását annulálni. Az alapítvány tevékenységét az év végi díjkiosztási ceremóniára szűkíteni. És örülni, hogy legalább ez megmaradt nekünk. És megfogadni, hogy ha bármi lesz is, ezt az ünnepet nem hagyjuk elvenni.

Kilenc évi kimagaslóan sikeres tevékenység után nem hosszabbította meg az Akadémia elnöke akadémiai kutatócsoportunk szerződését sem. Munkatársaktól elbúcsúzni, köztük a végtelenül szerény, de alig pótolható Bótor Tímeától, nemzetközi eredményeket szögre akasztani, új kutatási elképzeléseket sutba vágni. Ezt hagyták meg annak az alkotói csapatnak, amely csak az utolsó öt évében másfél száz publikációval, köztük 30 (azaz harminc) könyvvel gazdagította a magyar és a nemzetközi tudományosságot.

És hosszan sorolhatnám még az egyetemi megszorításokból adódó gondokat is. Félreértés ne essék: nem gondolom, kedves kollégák, hogy ezek a negatív változások csak minket sújtanának, hogy minket pécéztek volna ki velük. A felsőoktatás általában, és azon belül különösen a bölcsészettudományok a kárvallottak, ám ettől a tényről éppen, hogy nem kell megnyugodnunk. Ez ellen minden szakmai tekintélyünkkel tiltakoznunk kell.

Tegyük egyértelművé: mi nem Asterixnek, a barbárnak drukkolunk, nekünk nincs ezer évünk kivárni a reneszánszt. Mi most élünk és nem asszisztálhatunk ahhoz, hogy szakmánkat-tudományunkat a kispadra ültessék, majd a pályáról is száműzzék.

Merthogy van okunk aggódni a szorosan vett oroszügyek miatt is. A Moszkva-tér átnevezése, a MOL-lal és a moszkvai magyar kirendeltség eladásával kapcsolatos sajtóhisztéria és cserében a regnum.ru hírportál célzott és szisztematikus kampánya nem azt a hivatalos magyar közlést látszanak alátámasztani, hogy a 2010-es év minőségileg új szakaszt nyitott volna a magyar-orosz kapcsolatok történetében. Vagy ha igen, akkor nem a kívánatos irányban.

Mit tehetünk mi, tisztelt kollégák, ebben a helyzetben? Nézetem szerint nem azt, amit az idén létrehozott Tolsztoj Társaság, amikor erősen megszelektálta, hogy kit is tart méltónak a szakmából a magyar-oroszk kulturális kapcsolatok fejlesztésén való munkálkodásra. Nekünk továbbra is a magyar-oroszk együttműködésért tenni akarók közös cselekvésen alapuló egységét, az alapértékeink melletti változatlan kiállást, a napi politikától való függetlenséget kell megtestesítenünk, elutasítva a két ország, a két nép közötti kapcsolatok alakításában történő részvétel kisajátítására tett kísérleteket. Azt a tartást, amely minden ma kitüntetett kollégánk számára a napnál is világosabb evidencia.

Kedves Barátaim! A mai napon több szó esett bajokról, mint örömökről. És ez a legkevésbé sem igazságos ünnepeltjeinkkel, azokkal a nagyszerű emberekkel szemben, akiket az Alapítvány az Oroszk Nyelvért és Kultúráért kuratóriuma idén a legkiválóbbaknak választott. Ám éppen ők adhatnak példát arra az utánuk jövőknek, hogy ruszistának lenni igenis jó dolog. És akkor is érdemes, ha éppen nem ránk süt a nap. Mi tudjuk ugyanis, hogy volt már ilyen máskor is.

„És mi mégis, és mi mégis, és mi mégis itt vagyunk. Ünnepeljük hát meg a nagy találkozást”, abban a szilárd meggyőződésben, hogy jövőre „újra itt lesz a nagy csapat”.

Köszönöm a figyelmet, gratulálok a díjazottaknak!

Szvák Gyula